

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl ES Adrijos ir Jonijos jūrų regiono strategijos (EUSAIR) (tiriamoji nuomonė)

(2014/C 177/05)

Pagrindinis pranešėjas **Dimitris DIMITRIADIS**

Pagrindinis bendrapranešėjis **Stefano PALMIERI**

Europos Komisijos Pirmininko pavaduotojas Maroš ŠEFČOVIČ 2013 m. lapkričio 20 d. paprašė Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto parengti tiriamąją nuomonę dėl

ES Adrijos ir Jonijos jūrų regiono strategijos (EUSAIR).

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto biuras 2013 m. spalio 15 d. pavedė Ekonominės ir pinigų sąjungos, ekonominės ir socialinės sanglaudos skyriui atlikti Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, atsižvelgdamas į tai, kad darbas skubus, savo 495-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2014 m. sausio 21–22 d. (sausio 21 d. posėdis), pagrindiniu pranešėju paskyrė Dimitris Dimitriadis, pagrindiniu bendrapranešėju – Stefano PALMIERI ir priėmė šią nuomonę 150 narių balsavus už, 0 – prieš ir 3 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas (EESRK) palankiai vertina tai, kad Europos Sąjungos Adrijos ir Jonijos jūrų regiono strategijai (EUSAIR) parengti skiriama daug dėmesio – ji padėtų didinti sanglaudą ir konkurencingumą ir spręsti problemas, kurių atskiri regionai arba šalys nepajėgūs tinkamai išspręsti įprastomis priemonėmis.

1.2 EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad konsultacijoms skirtame dokumente neužsimenama apie strateginę bendradarbiavimo Viduržemio jūros regione reikšmę. EESRK norėtų pabrėžti, kad Adrijos ir Jonijos regioninis bendradarbiavimas labai reikalingas norint padėti Vakarų Balkanų šalims pasirengti stojimui į ES ir sustiprinti ryšius su Dunojaus ir Baltijos makroregionais; be to, Adrijos ir Jonijos sritį reikėtų laikyti funkcinė Viduržemio jūros baseino zona.

1.3 EESRK mano, kad strategiją EUSAIR turi sudaryti išsami projektų ir schemų programa su konkrečiais veiksmis. Rengiant strategiją reikėtų pasinaudoti geriausia, jau pasitvirtinusia kitų makroregioninių strategijų (Baltijos jūros, Dunojaus ir Atlanto), Viduržemio jūros šalių sąjungos⁽¹⁾, strategijos „Europa 2020“, esamų ES programų ir finansavimo priemonių⁽²⁾ bei ES iniciatyvų, tokių kaip INTERACT, praktika techninės pagalbos ir mokymo srityse⁽³⁾. Joje numatyti veiksmai taip pat turėtų būti susiję su kitų sričių ES politika (sanglaudos, bendrosios žemės ūkio ir žuvininkystės, Europos infrastruktūros tinklų priemone, Transeuropinio transporto ir energetikos tinklų, programa „Horizontas 2020“, Skaitmeninė darbotvarkė, programa COSME, integruota jūrų politika ir su bendra Europos prieglobsčio sistema susijusia politika)⁽⁴⁾. Tai turėtų būti praktinių priemonių, programų ir schemų sąrašas, skirtas didesnei regiono žmonių sanglaudai užtikrinti.

1.4 EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad konsultacijoms skirtame dokumente visiškai neminimas privatus sektorius ir pabrėžia, kad jis yra svarbi augimo ir darbo vietų kūrimo varomoji jėga. Jis pasisako už tai, kad į strategijos EUSAIR rengimo ir įgyvendinimo procesą reikia aktyviau įtraukti tiek privatų sektorių, tiek suinteresuotuosius pilietinės visuomenės subjektus. Labai patartina geriau išnaudoti privataus sektoriaus galimybes pritraukti investicijas (vietines ir tarptautines) ir kurti verslo galimybes.

⁽¹⁾ EESRK tiriamoji nuomonė dėl Viduržemio jūros makroregioninės strategijos kūrimo – nauda salų valstybėms narėms, OL C 44, 15.2.2013, p. 1.

⁽²⁾ Žr. 2006 m. spalio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1638/2006, išdėstantį bendrąsias nuostatas, kurios nustato Europos kaimynystės ir partnerystės priemonę, OL L 310, 2006 11 9, p. 1.

⁽³⁾ http://www.interact-eu.net/about_us/about_interact/22/2911.
<http://www.interact-eu.net/ipvalencia/ipvalencia/117/619> (INTERACT Viduržemio jūros regiono padalinys Valensijoje).

⁽⁴⁾ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Prieglobsčio politikos planas. Kompleksinis požiūris į apsaugą Europos Sąjungoje“, COM(2008) 360 final.

1.5 EESRK nuomone, strategijoje reikėtų ryškesnio socialinio matmens, kad būtų galima geriau paremti įtraukų augimą Adrijos ir Jonijos regione. Be galo svarbu į socialinį dialogą įtraukti ir „atstumtų“ socialinių grupių (migrantų bendruomenių, žmonių su negalia ir moterų organizacijų) atstovus ir visapusiškai remti ES priemones, kuriomis užkertamas kelias diskriminacijai dėl rasės ar etninės kilmės, negalios, amžiaus, seksualinės orientacijos ar lyties.

1.6 EESRK apgailestauja, kad konsultacijoms skirtame dokumente nepakankamai dėmesio skiriama neteisėtos, nelegalios migracijos srautų problemoms. ES turi aktyviau padėti Adrijos ir Jonijos jūrų regionui spręsti migracijos problemą ir integruoti imigrantus į visuomenę.

1.7 EESRK mano, kad didelę įtaką Adrijos ir Jonijos jūrų regiono pažangai ir gerovei turi teisėtvara ir apsauga, todėl ragina Tarybą padidinti FRONTEX agentūros biudžetą ir išplėsti jos įgaliojimus⁽⁵⁾.

1.8 Nors pastaraisiais metais šioje bendradarbiavimo erdvėje pavyko įgyvendinti keletą su makroregionine tema susijusių partnerystės iniciatyvų ir projektų (Adrijos euroregiono, Adrijos ir Jonijos prekybos rūmų forumo, Adrijos ir Jonijos miestų forumo, universitetų forumo „UniAdrion“ ir kt.), EESRK norėtų atkreipti dėmesį į tai, kad šiai strategijai reikėjo nemažai laiko, kad ji įgautų konkretų pavidalą, nors Adrijos ir Jonijos iniciatyvą pradėta svarstyti dar 1999 m. spalį ir ji buvo oficialiai paskelbta 2000 m. gegužę priėmus Ankonos deklaraciją. Taip ilgai delsus staiga pareikalauta skubiai ją patvirtinti ir tokiais sąlygomis EESRK nariams labai sunku tinkamai atlikti savo darbą ir išsakyti Komiteto poziciją.

2. ES Adrijos ir Jonijos jūrų regiono strategija (EUSAIR): aplinkybės ir problemos

2.1 Pirmoji bendradarbiavimo iniciatyva – Pietryčių Europos stabilumo paktas – Adrijos ir Jonijos jūrų regione pradėta vykdyti 1999 m. Tai buvo taikai, demokratijai, žmogaus teisėms ir ekonomikai stiprinti Pietryčių Europoje 1999–2008 m. skirti metmenys. Pagal šią iniciatyvą 1999 m. spalį Tameperėje vykusiame Suomijos ES viršūnių susitikime Italijos vyriausybė pristatė *Adrijos ir Jonijos jūrų regiono iniciatyvą*, kuri 2000 m. gegužės mėn. buvo oficialiai patvirtinta Ankonoje (Italija) pasirašius *Ankonos deklaraciją*. Deklaracijoje įtvirtinta „svarbiausia politikos ašis“ – stiprinti Adrijos ir Jonijos teritorinį bendradarbiavimą, didinti politinį ir ekonominį stabilumą ir atitinkamai kloti tvirtus Europos integracijos proceso pamatus. Deklaraciją iš pradžių pasirašė Albanijos, Bosnijos ir Hercegovinos, Kroatijos, Graikijos, Italijos ir Slovėnijos užsienio reikalų ministrai, o vėliau į iniciatyvą įsitraukė ir Serbijos bei Juodkalnijos federacinė sąjunga.

2.1.1 Remiantis Ankonos deklaracija pradėjo veikti keletas Adrijos ir Jonijos jūrų regiono sanglauda ir konkurencingumą remiančių institucinių bendradarbiavimo tinklų: Adrijos ir Jonijos euroregionas, Adrijos ir Jonijos miestų forumas, Adrijos ir Jonijos prekybos rūmų forumas, universitetų tinklas „UniAdrion“ ir Adrijos ir Jonijos iniciatyva.

2.2 2012 m. lapkričio 19 d. Komisijos ir Adrijos ir Jonijos regiono užsienio reikalų ministrų susitikime nuspręsta:

- visos šalys tvirtai remia naują strategiją;
- naujojoje strategijoje bus pasinaudota geriausia iš Dunojaus⁽⁶⁾ ir Baltijos⁽⁷⁾ makroregioninių strategijų sukaupta praktika;
- priemonės neturi dubliuotis su Jūrų strategija;
- strategijai bus skirti reikiami žmogiškieji ištekliai, reikiama darbuotojų skaičių numatant jos rengimui ir įgyvendinimui;
- konkrečios priemonės ir projektai bus numatyti veiksmų plane;
- vėliau bus galvojama apie kitas sritis ir kitus narius.

⁽⁵⁾ EESRK nuomonė savo iniciatyva *Neteisėta imigracija jūra Europos ir Viduržemio jūros regione*, OL C 67, 2014 3 6, p. 32.

⁽⁶⁾ COM(2010) 715 final.

⁽⁷⁾ COM(2009) 248 final.

2.3 Remdamosi 2012 m. gruodžio 14 d. Europos Vadovų Tarybos sprendimu ⁽⁸⁾ iki 2014 m. pabaigos parengti naują Adrijos ir Jonijos jūros makroregioninę strategiją ir siekdamas įvykdyti šį įpareigojimą, Komisijos tarnybos pradės rengti komunikacijos ir veiksmų planą, kuris turėtų būti patvirtintas Italijos pirmininkavimo laikotarpio pabaigoje.

2.4 2013 m. spalio 22 d. Taryba pirmą kartą patvirtino strateginius pagrindinių makroregioninių strategijų elementų kriterijus. Patvirtintieji kriterijai:

- stiprinti atitinkamų valstybių narių tarpusavio bendradarbiavimą, bendradarbiavimą su kitomis suinteresuotomis nesusijusiomis valstybėmis ir suinteresuotomis ES nepriklausančiomis valstybėmis bendrų interesų srityse;
- pasitelkti įvairius galimus finansavimo šaltinius ir atitinkamus suinteresuotuosius subjektus siekiant geriau plėtoti politiką ir įgyvendinti įvairių sričių ES, nacionalinę ir regioninę politiką;
- tobulinti esamus bendradarbiavimo mechanizmus ir tinklus;
- padėti siekti finansavimo ir sudaryti geresnes sąlygas jį gauti naujiems aukštos kokybės projektams.

2.5 Adrijos ir Jonijos strategija – tvirto politinio įsipareigojimo rezultatas, apie ją gerai žino joje dalyvaujančios šalys; tai ne tik iššūkis, bet ir didelė galimybė visai ES. Strategijos misija – „sujungti ir saugoti“. Ji padės stiprinti sanglaudą už ES ribų esančioje teritorijoje, nuo kurios labai priklauso stabilumas mūsų žemyne.

2.6 Adrijos ir Jonijos jūrų regiono strategija politiniu ir techniniu požiūriu papildė Dunojaus makroregioninę strategiją (kuri apima ir keletą Adrijos ir Jonijos jūrų regiono strategijos valstybių) ir Baltijos makroregioninę strategiją.

2.7 Adrijos ir Jonijos jūrų regione esama nemažai didelių problemų: ekologinių ir aplinkosauginių, neefektyvių transporto jungčių, nepakankamai bendradarbiaujama siekiant padidinti sanglaudą, konkurencingumą ir inovacijas. Vienas iš būdų šias problemas sėkmingai spręsti yra regione ugdyti šiuolaikinę verslo kultūrą ir vystyti MVĮ, skatinant jas bendradarbiauti tarpusavyje ir keistis geriausia praktika.

2.8 Makroregioninė strategija gali duoti vertingą impulsą remti Balkanų ir Rytų Europos šalių integraciją, remti kompleksinę vystymosi politiką ir padėti geriau panaudoti ES ir nacionalines lėšas, taip pat stiprinti dalyvaujančiųjų šalių pilietinės visuomenės mainus ir partnerystės ryšius.

2.8.1 Makroregioninio bendradarbiavimo priemonės padeda priartėti prie ES standartų – Bendrijos *acquis*, taigi turi teigiamos įtakos Adrijos ir Jonijos jūrų regiono šalims jų kelyje į Europą ir stabilumui, taip pat ir regionų lygmeniu. Be to, makroregioninė strategija būtina siekiant teritorijų sanglaudos ir socialinės ir ekonominės integracijos.

2.8.2 Norint sustiprinti skirtingų ES politikos kryptių sinergiją ir koordinuoti pačių įvairiausių Adrijos ir Jonijos jūrų regiono suinteresuotųjų subjektų veiksmus, makroregioninė vizija turėtų būti grindžiama „trijų DAUGIAU principu“: daugiau papildomo finansavimo, daugiau institucinio koordinavimo ir daugiau naujų projektų. Šioje srityje svarbus vaidmuo tektų privačiam sektoriui.

2.8.3 Gerai sudaryta makroregioninė strategija gali būti taikoma kaip bendri Europos metmenys kultūriniam praturtinimui skatinti ir atskirų valstybių pilietinei visuomenei įgalinti regionų lygmeniu. Tai ypač svarbu tokiems regionams kaip Rytų Europa ar Balkanai, kur demokratijos principai diegiami kartu vystant sėkmingai veikiančių ir dinamišką viešąjį sektorių.

2.8.4 Makroregioninė strategija galėtų padėti planuoti infrastruktūros vystymąsi tarpvalstybinio geografiniu mastu, skatinti IRT tinklų, greitkelių, geležinkelių ir uostų plėtrą ir tuo pat metu užtikrinti sklandžią, nevaržomą teritorinę sanglaudą ir konkurencingumą.

⁽⁸⁾ 2012 m. gruodžio 14 d. Europos Vadovų Tarybos išvados: EUCO 205/12.

2.9 Nors prireikė daug laiko projektui pradėti, neseniai nuspręsta, kad jį nedelsiant reikia užbaigti, todėl galutiniai raundai trumpinami ir tai kenkia galutiniam rezultatui.

3. Konsultacijoms skirtas dokumentas: taikymo sritis ir tikslai

3.1 Strategijoje EUSAIR Jonijos jūra nurodoma kaip bendras lemiamas veiksnys. Strategijoje turėtų būti numatytos abiem pusėms aktualios regioninio masto sritys, ypač tos, kurios yra aktualios Adrijos ir Jonijos jūrų regiono šalims, ir išaiškinti visi praktiniai klausimai (pagrindiniai ramsčiai, valdymas ir kt.). Pagrindines veiksmų plano prioritetines sritis ir tikslus turėtų išplėtoti vyriausybės ir socialinių partnerių atstovai ir jie turėtų atitikti bendrus lūkesčius ir siūlyti tvarius bendrų problemų sprendimo būdus, o ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas jūrų ir jūrų laivininkystės investicijoms į augimą ir užimtumą.

3.2 Svarbiausias strategijos EUSAIR tikslas yra Adrijos ir Jonijos jūrų regione skatinti tvarią ekonomiką ir socialinę gerovę didinant augimą ir kuriant darbo vietas, taip pat didinti regiono patrauklumą, konkurencingumą ir susisiekimo galimybes ir kartu saugoti vidaus zonų aplinką ir pakrančių bei jūrų ekosistemas.

3.3 Šį tikslą bus galima pasiekti įgyvendinant veiksmus pagal keturis teminius ramsčius⁽⁹⁾: siekti inovatyvaus jūrų ir jūrų laivininkystės augimo; sujungti regioną; išsaugoti, saugoti ir gerinti aplinkos kokybę ir didinti regiono patrauklumą.

3.3.1 **Pirmas ramstis: siekti inovatyvaus jūrų ir jūrų laivininkystės augimo.** Žvejyba⁽¹⁰⁾ Adrijos ir Jonijos jūrų pakrantės zonoms ir jų gyventojams yra labai svarbi ekonominės veiklos rūšis. Pagrindinis šio ramsčio tikslas – siekti stipraus, aukštos kokybės žuvininkystės ir akvakultūros sektoriaus, kad jis būtų aplinkos ir ekonominiu požiūriu tvarus ir kad jame būtų kuriamos naujos darbo vietos.

3.3.2 **Antras ramstis: sujungti regioną.** Regionas yra labai svarbioje geostrateginėje vietoje, kur susikerta Europos šiaurės, pietų, rytų ir vakarų ašys. Adrijos ir Jonijos jūrose susijungia dideli prekių, keleivių ir energijos keliai. Keletas Europos valstybių labai daug per šias teritorijas importuoja ir eksportuoja. Plukdyti prekes ir keleivius Adrijos jūrų greitkeliais bus perspektyvu, patikima ir šios transporto paslaugos bus konkurencingos. Kasmet laivu plaukia vis daugiau keleivių ir daugėja naftos ir dujų transporto. Tenka apgailestauti, kad Adrijos ir Jonijos jūros naudojamos ne tik susisiekimui komerciniais tikslais, bet kad jose veikia ir neteisėta prekyba užsiimantys nusikalstami tinklai.

3.3.3 **Trečias ramstis: išlaikyti, saugoti ir gerinti aplinkos kokybę.** Adrijos ir Jonijos pakrančių ir jūrinėje aplinkoje yra labai didelė buveinių ir rūšių įvairovė. Didelio antropogeninio spaudimo ir topografinių veiksnių veikiamos šios buveinės yra labai pažeidžiamos taršos atžvilgiu. Pakrančių suinteresuotieji subjektai tarpusavyje bendradarbiauja remdamiesi atitinkama reglamentavimo baze, kurią nustato *Jūrų strategijos pagrindų direktyva*, *Barselonos konvencija* ir jos protokolai, taip pat *Jungtinė Adrijos jūros ir jos pakrantės zonų apsaugos komisija*. Tiek upių, tiek jūrų transportas daro didelį poveikį Adrijos jūrai.

3.3.4 **Ketvirtas ramstis: didinti regiono patrauklumą.** Turizmo sektorius yra svarbus ekonominiu požiūriu, nes tai viena iš pagrindinių ir sparčiausiai augančių veiklos rūšių regione. Daugeliu atvejų jis sudaro pakrančių regionų (beje, vis dažniau ir nuo jūros nutolusių regionų) ekonomikos pagrindą. Ryškus augimo potencialas matyti jau vien kruizinių kelionių sektoriuje. Per pastaruosius dešimt metų kruizinių kelionių paklausa visame pasaulyje, galima sakyti, padvigubėjo. Ši tendencija matyti Adrijos ir Jonijos jūrų regione, kur ekonomika sparčiai auga. Be to, labai vertingas regiono kultūrinis ir archeologinis paveldas, kurį reikėtų kuo labiau išnaudoti. Naujoji makroregioninė strategija turėtų padėti užsiimantiems turizmo veikla įveikti vidinius ir išorės iššūkius (didėjančią konkurenciją iš kitų keliautojų pamėgtų vietų, sezoninius svyravimus ir kt.) ir prisiskverbti į naujas rinkas, kuriomis iki šiol turizmo sektorius nesidomėjo (pavyzdžiui, turistų su negalia ir vyresnio amžiaus turistų). Makroregioninis požiūris į pakrančių, jūrinį ir kitokį turizmą galėtų paskatinti stiprinti valdymą ir įtraukti privačius subjektus bei tarptautines finansų įstaigas.

⁽⁹⁾ Keturi ramsčiai: orientacinis veiksmų sugrupavimas, dėl kurio 2012 m. lapkričio mėn. sutarė 8 užsienio reikalų ministrai ir Komisijos narys J. Hahn.

⁽¹⁰⁾ Europos Parlamento pranešimas dėl žuvininkystės Adrijos ir Jonijos jūrose strategijos (2012/2261 (INI), A7-0 234/2013.

4. Konkrečios pastabos dėl konsultacijoms skirto dokumento

4.1 EESRK nurodo, kad šio regiono šalių žmonių žinios apie įvairias problemas labai skiriasi. Dėl itin skirtingos keturių valstybių narių ir keturių ES nepriklausančių valstybių patirties, labai skirtingo žinių ir išsivystymo lygio šiam regionui reikalinga tokia strategija, kuri būtų tinkamai pritaikyta kiekvienos jų skirtingam teritoriniam potencialui.

4.1.1 Todėl Komisija turi padėti didinti informuotumą ir užtikrinti tiesioginį privataus sektoriaus ir platesnį visuomeninių organizacijų dalyvavimą. Užduotis bet koku atveju yra nelengva.

4.2 EESRK iš esmės sutinka su konsultacijoms skirtu dokumentu, kuriame smulkiai analizuojami pagrindiniai pažangaus, tvaraus ir integracinio Adrijos ir Jonijos jūrų regiono augimo elementai. Apibrėžtuose keturiuose ramsčiuose teisingai apibūdinamos pagrindinės problemos, iššūkiai ir tikslai.

4.3 EESRK teigiamai vertina idėtas pastangas parengti Adrijos ir Jonijos jūrų regiono strategiją. Konsultacijoms skirtame dokumento projekte įvardyti trūkumai, numatytos sinergijos ir bendra vizija ir pateikti pasiūlymai, kuriais remiantis galima parengti strategiją, numatant realias priemones ir pasirinkus aktyviu visų suinteresuotųjų subjektų dalyvavimu.

4.3.1 EESRK yra įsitinęs, kad makroregioninės strategijos yra labai svarbios atitinkamų regionų šalims. Gerai apgalvota strategija gali tapti pamatinėmis gairėmis ir gali būti laikoma stabilumo didinimo priemone, o tai visada yra būtina sąlyga norint pritraukti privataus sektoriaus investicijas iš paties regiono ir iš už jo ribų.

4.3.2 EESRK pritaria pasirinktiems prioritetams, kurie apibūdinti kaip regiono stipriosios pusės: tai svarbus prekių, žmonių ir energijos judėjimo centras, turintis konkurencinių pranašumų mėlynųjų veiklos rūšių ir turizmo srityse. Atrodytų, kad šie sektoriai gali realiai paskatinti investicijas, augimą ir padidinti užimtumą.

4.3.3 EESRK taip pat sutinka su strategijos projekto išvadomis, kuriose pabrėžiama, kad regione reikia stiprinti bendradarbiavimo sinergiją. Todėl EESRK mano, kad veiksmų plane reikėtų pabrėžti klasterių ir tinklaveikos platformų kūrimo svarbą, kad būtų dalyvaujama bendrose iniciatyvose, kuriomis siekiama spręsti bendrus trūkumus ir numatyti bendrą viziją, kaip regione vystyti tvarią ir labai konkurencingą ekonomiką.

4.3.4 EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad dokumente neskiriama pakankamai dėmesio kai kuriems svarbiems teritorinės, socialinės ir ekonominės sanglaudos aspektams.

4.3.5 EESRK rekomenduoja tokių svarbių klausimų kaip moksliniai tyrimai, inovacijos ir MVĮ vystymas bei pajėgumų didinimas nesiūlyti kaip bendrų visoms sritims aktualių aspektų, bet skirti jiems daugiau dėmesio, kad jie realiai padėtų skatinti regioninę sanglaudą ir konkurencingumą.

4.3.6 Konsultacijoms skirtame dokumente neužsimenama apie strateginę Viduržemio jūros regiono bendradarbiavimo vertę. Adrijos ir Jonijos regioninis bendradarbiavimas labai reikalingas norint padėti Vakarų Balkanų šalims pasirengti stojimui į ES ir stiprinti ryšius su Dunojaus ir Baltijos makroregionais; be to, Adrijos ir Jonijos sritį reikėtų laikyti funkcinę Viduržemio jūros baseino zona.

4.3.7 Nepakankamai dėmesio skiriama su neteisėtos migracijos srutais susijusioms problemoms. Tai, kad Adrijos ir Jonijos jūrų regiono strategija apima pietų Italijos regionus (Apuliją, Bazilikatą, Kalabriją ir Siciliją), verčia daugiau dėmesio skirti su migracija iš Šiaurės Afrikos šalių susijusiems humanitariniams ir saugumo klausimams.

4.3.8 Šiandieninėje strategijos redakcijoje EESRK išvelgia kiek per daug probleminių sričių, struktūrinių trūkumų ir tikslų. Turėti tokį ilgą sąrašą nenaudinga, todėl jį reikėtų patrupinti iki tokio ilgio, kad jį būtų galima įvykdyti, ir numatyti realistiškas priemones. Todėl Komitetas rekomenduotų strategijoje numatyti tik svarbiausias veiksmų sritis ir prioritetinius veiksmus trumpuoju, vidutinės trukmės ir ilguoju laikotarpiu, pradedant svarbiausiais klausimais.

4.3.9 EESRK mano, kad į Adrijos ir Jonijos jūrų regiono strategiją reikėtų visapusiškai įtraukti visus suinteresuotuosius subjektus (vyriausybės, regionų ir vietos valdžios institucijas, universitetus, mokslinių tyrimų institucijas, privačias įmones ir MVĮ, socialinius partnerius, NVO ir pilietinę visuomenę), kad strategija iš tikrųjų būtų pagrįsta daugiapakopio valdymo ir aktyvaus pilietiškumo principais⁽¹¹⁾.

4.3.10 EESRK atsižvelgia į Tarybos sprendimus, kad makroregioninės strategijos neturi pareikalauti papildomų finansinių išteklių, papildomo reguliavimo ar naujų valdymo organų (trijų „ne“ principas), tačiau mano, kad būtina skirti didesnę finansavimą techninei pagalbai, kad strategiją būtų galima sėkmingai įgyvendinti ateityje.

4.3.11 EESRK mano, kad Europos Sąjunga regioninėms programoms iš struktūrinių fondų jau skiria nemažai lėšų ir tuo reikia deramai pasinaudoti įgyvendinant strategiją, kartu stengtis geriau koordinuoti veiksmus ir juos suderinti su pagrindiniu strategijos tikslu.

5. Konkretesnės pastabos dėl keturių ramsčių

5.1 **Siekti inovatyvaus jūrų ir jūrų laivininkystės augimo:** EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad jūra teisingai įvardijama kaip pagrindinis elementas, galintis padėti strategijos šalims kurti dinamiškus ekonomikos sektorius ir leisti žmonėms susirasti gerai apmokamą darbą. Komiteto nuomone, labai svarbu parengti naujus programavimo modelius, kuriuos naudojant būtų galima integruoti ir papildyti mėlynosios ekonomikos vertės grandines (mėlynojo maisto, mėlynojo turizmo, mėlynosios pramonės, mėlynosios logistikos ir mėlynųjų išteklių).

5.1.1 Strategijoje teisingai nurodoma, kad dėmesį reikia nukreipti į mėlynąsias veiklos rūšis, turint omenyje tai, kad akvakultūra didžiojoje šio regiono šalyse jau pritraukė dideles investicijas ir kitos šalys galėtų iš šio pavyzdžio pasimokyti. Taigi tikimasi, kad naujos investicijos į įrenginius ir papildomą veiklą gali netrukus atnešti pajamų ir dėl to galima tikėtis finansavimo iš EIB ir privačių užsienio ir vietos investicijų.

5.1.2 EESRK sutinka, kad norint pagrindinėse veiklos srityse patobulinti vadybos praktiką reikia puoselėti „tausiai išteklius naudojančią verslo kultūrą“. Šio regiono šalys ir ypač ES nepriklausančios šalys turi trūkumų ir vadovaujasi ribota verslo filosofija, kurią labai praturtintų nauja verslo kultūra, kurios būtų galima pasiekti per glaudų bendradarbiavimą. EESRK mano, kad siekiant šio tikslo svarbų vaidmenį turėtų atlikti privačios įmonės.

5.1.3 EESRK rekomenduoja pasiūlytąją mintį, kad regionas turėtų tapti „inovatyvios“ veiklos centru, numatyti kaip itin ilgalaikį tikslą. Kol kas regiono galimybės labai ribotos. Todėl strategijos tikslas turėtų būti kurti sinergiją ir gerinti švietimo ir mokymo infrastruktūrą, kad palaipsniui būtų vystomos mėlynosios veiklos rūšys ir sumažėtų kvalifikuotos darbo jėgos paklausos ir pasiūlos disproporcijos. ES, padedama verslo bendruomenės, abiejų pramonės ir pilietinės visuomenės pusių, gali atlikti svarbų vaidmenį perkeliant gerąją praktiką ir profesinę patirtį į šį regioną ir ją remiant.

5.1.4 EESRK mano, kad žuvininkystė Adrijos ir Jonijos jūrose atlieka svarbų socialinį ir ekonominį vaidmenį, tačiau kai kuriose šalyse bazinė infrastruktūra yra netinkama. Todėl veiksmų plane reikėtų nuodugniai išanalizuoti padėtį ir pateikti realistišką planą. EESRK taip pat norėtų, kad ES nepriklausančios šalys labiau paisytų Europos žuvininkystės teisės aktų.

5.2 **Sujungti regioną:** EESRK mano, kad iki šiol akivaizdžiai trūko veiksmingo ir ekonomiško susisiekimo tarp šio regiono šalių ir tai ypač trukdė vykdyti energetinius reikalavimus. Be to, transporto ir komunikacijos jungtys su žemyno gilumoje esančiomis vietovėmis ir salomis yra prastos. EESRK sutinka, kad pačiame regione ir už jo ribų reikia gerinti susisiekimą jūra ir oru, todėl mano, kad labai svarbu, kad 2012 m. lapkričio mėn. patvirtinta Adrijos ir Jonijos jūrų strategija⁽¹²⁾ taptų viena iš pagrindinių strategijos EUSAIR sudedamųjų dalių, kad būtų galima sukurti veiksmingą susisiekimo sistemą, ypač žemyninėms ir atokioms vietovėms.

⁽¹¹⁾ COM(2011) 884 final.

⁽¹²⁾ COM (2012) 713 final.

5.2.1 EESRK pritaria siūlomai Adrijos ir Jonijos jūrų greitkelio idėjai, nes jis padėtų geriau išspręsti kelių transporto spūsčių problemas, sumažinti konkurencingumo atotrūkį saloms ir žemyno gilumoje esančioms vietovėms ir pagerinti susisiekimą su kitais Viduržemio transporto koridoriais.

5.2.2 EESRK mano, kad konsultacijoms skirtame dokumente nepakankamai dėmesio skiriama energetiniams klausimams, o juk ES nuolat ieško alternatyvių energijos šaltinių ir naujų kelių su naftą ir dujas eksportuojančiomis šalimis. Lyg ir planuojama, kad pagrindiniai Europą su energijos gamintojais jungiantys nauji vamzdynai turėtų būti tiesiami Adrijos ir Jonijos jūrų regione. Vienas iš tokių pavyzdžių yra Azerbaidžano, Graikijos ir Italijos susitarimas dėl vamzdynų tiesimo Adrijos jūroje.

5.2.3 Adrijos ir Jonijos jūrų regionas pasižymi narkotikų prekyba ir neteisėta migracija, todėl EESRK mano, kad šiam regionui reikalingas modernesnis valdymo modelis, efektyvi teisėtvarkos sistema ir regiono bei ES institucijoms reikėtų glaudžiau tarpusavyje bendradarbiauti. Todėl EESRK ragina Europos Vadovų Tarybą padidinti agentūros FRONTEX biudžetą ir išplėsti jos įgaliojimus.

5.3 **Išlaikyti, saugoti ir gerinti aplinkos kokybę:** atsižvelgiant į griežtą ES aplinkos politiką, strategijoje EUSAIR numatyti ambicingi tikslai. EESRK pritaria šiam požiūriui, nes reikia išsaugoti taršai itin jautrią biologinę įvairovę ir esamas buveines. Komitetas palaiko pasiūlymus, kad jūrinės valstybės turi glaudžiau tarpusavyje bendradarbiauti, atsižvelgiant į reglamentavimo bazę, kurią numato Jūrų strategijos pagrindų direktyva, Barselonos konvencija ir Jungtinė Adrijos jūros ir jos pakrantės zonų apsaugos komisija. EESRK mano, kad kai kurios šio regiono šalys gali būti nepasirengusios tokiai ambicingai politikai ir jas dar reikės skatinti, galbūt net finansuoti įmones, kad jos keistų savo produkciją atsižvelgiant į ekologinius standartus.

5.3.1 EESRK mano, kad svarbiausia pagal šį ramstį yra įgyvendinti Vandens pagrindų direktyvos nuostatas, kuriomis siekiama sumažinti nitrātų taršą⁽¹³⁾, kad pagerėtų vandens aplinka.

5.3.2 Komitetas taip pat pasisako už tai, kad būtų priimti pažangūs eismo valdymo metodai, kad sumažėtų jūrą teršiančių šiukšlių kiekis ir balasto išleidimo mastas ir būtų skatinami iš sausumoje vykdomos pakrančių veiklos susidariusių atliekų tvarkymo projektai.

5.3.3 EESRK pritaria tam, kad būtų taikomi jūrų teritorinio planavimo metodai, kuriami saugomi jūrų rajonai, laikomasi programos „Natura 2000“ ir vykdomas integruotas pakrantės zonos tvarkymas.

5.3.4 EESRK norėtų atkreipti dėmesį į tai, kad reikalavimų turi laikytis ne tik ES narės, bet ir (o gal net dar labiau) tos narės, kurios nepriklauso ES, kad joms būtų lengviau pasirengti stojimui į Sąjungą.

5.3.5 EESRK taip pat mano, kad norint realiai apsaugoti aplinką, reikia glaudžiau bendradarbiauti visais lygmenimis ir saugomų jūrų rajonų valdžios institucijoms keistis gerąja praktika.

5.4 Didinti regiono patrauklumą

5.4.1 EESRK visiškai pripažįsta turizmo sektoriaus, kuris, tikėtina, ateityje ir toliau augs⁽¹⁴⁾ ir taps pagrindine jūrinių regionų ekonomine veikla, svarbą. Turizmas pritraukė didžiulį Europos bendroves – jos investuoja į kokybišką turizmą ir sudaro sąlygas smarkiai didinti turistų srautus. Turizmas teikia daug ekonominių privalumų: skatina augimą ir gerai apmokamų darbo vietų kūrimą, ypač jaunimui. Tačiau suintensyvėjus turizmui, būtina numatyti švelninamąsias priemones, kuriomis būtų mažinamas neigiamas poveikis pakrančių ir jūrų aplinkai, nuo kurios regionas yra labai priklausomas.

5.4.2 EESRK siūlo turizmą griežtai valdyti, kad jis kuo mažiau kenktų aplinkai ir būtų kuo įtraukesnis. Komitetas pažymi, kad verslo bendruomenė, abi pramonės pusės ir pilietinė visuomenė gali šiuo požiūriu pasiūlyti neįkainojamą pagalbą.

⁽¹³⁾ 2000 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2000/60/EB.

⁽¹⁴⁾ JT Pasaulio turizmo organizacija numato, kad atvykstančių turistų skaičius visame pasaulyje iki 2030 m. vidutiniškai augs 3,3 proc. per metus. Daugiau informacijos iš 2012 m. JT Pasaulio turizmo organizacijos leidinio rasite WWW.UNWTO.org. Į Europą atvyksta daugiau kaip pusė visų turistų ir tai yra sparčiausiai augantis regionas.

5.4.3 EESRK mano, kad kruizinių kelionių sektoriui turėtų tekti didesnis vaidmuo, jį reikėtų geriau valdyti ir įtraukti tarp turistinių produktų, taip pat pritarėtų tam, kad jūrų turizmui būtų skiriama daugiau dėmesio (pasinaudojant naujomis politinėmis iniciatyvomis ir strategijos „Europa 2020“ tikslais), turint omenyje tai, kad Komisija ketina parengti integruotą pakrančių ir jūrų turizmo strategiją.

5.4.4 EESRK nori pasiūlyti, kad turizmo veikla būtų neatsiejama nuo kultūros ir archeologinių aspektų. Turizmas turėtų būti diversifikuojamas įtraukiant ir kitą veiklą: konferencijas, ekologinį turizmą, agroturizmą, teminius produktus ir maršrutus, akademinis tyrimus, verslą ir kūrybos sektorius. EESRK tvirtai tiki, kad visos turizmo veiklos rūšys turi būti pagrįstos universalumo principais.

5.4.5 EESRK mano, kad makroregioninė strategija turėtų padėti užsiimantiems turizmo veikla įveikti vidinius ir išorės iššūkius (didėjančią konkurenciją iš kitų keliautojų pamėgtų vietų, sezoninio svyravimo problemas) ir prasiskverbti į naujas rinkas, kuriomis iki šiol turizmo sektorius nesidomėjo (pavyzdžiui, turistų su negalia ir vyresnio amžiaus turistų), bei patvirtinti geriausių regioninių integruotų teritorinio vystymosi veiksmų planų praktiką.

2014 m. sausio 21 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Henri MALOSSE*
